

Ib og lille Christine

Af: H.C. Andersen (1805-1875)

Illustrationer: Vilhelm Pedersen (original-tegninger).

Nær ved Gudenå, inde i Silkeborg Skov, løfter sig en landryg, som en stor vold, den kaldes "åsen" og under den mod vest lå, ja, der ligger endnu, et lille bondehus med magre jorder; sandet skinner igennem den tynde rug- og bygager. Det er nu en del år siden; folkene, som boede der, drev deres lille avling, havde dertil tre får, et svin og to stude; kort sagt, de havde det ret vel til føden, når man tager den, som man har den, ja, de kunne vel også have bragt det til at holde et par heste, men de sagde, som de andre bønder derovre: "Hesten æder sig selv!" - den tærer for det gode den gør. Jeppe-Jæns drev sin lille jordlod om sommeren, og var om vinteren en flink træskomand. Han havde da også medhjælp, en karl, der forstod at skære træsko, der var både stærke, lette og med facon; sko og slev skar de; det gav skillinger, man kunne ikke kalde Jeppe-Jæns for fattig folk.

Lille Ib, den syvårs dreng, husets eneste barn, sad og så til, skar i en pind, skar sig også i fingrene, men en dag havde han snittet to stykker træ, så at de så ud som små træsko, de skulle, sagde han, foræres til lille Christine, og det var prammandens lille datter, og hun var så fin og så yndelig som et herskabs barn; havde hun klæder skåret, som hun var født og båret, så ville ingen tro, at hun var fra lyngtørvhuset på Seishede. Derovre boede hendes fader, der var enkemand og ernærede sig ved at pramme brænde fra skoven ned til Silkeborg Åleværk, ja tit derfra videre op til Randers. Ingen havde han, der kunne tage vare på lille Christine, der var et år yngre end Ib, og så var hun næsten altid hos ham, på prammen og mellem lyngen og tyttebærbuskene; skulle han endelig helt op til Randers, ja, så kom lille Christine over til Jeppe-Jæns's.

Ib og lille Christine kom godt ud af det ved leg og ved fad; de rodede og de gravede, de krøb og de gik, og en dag vovede de sig ene to næsten helt op på åsen og et stykke ind i skoven, engang fandt de der sneppeæg, det var en stor begivenhed.

Ib havde endnu aldrig været ovre på Seishede, aldrig prammet igennem søerne ad Gudenå, men nu skulle han det: han var indbudt af prammanden, og aftenen forud fulgte han hjem med ham.

På de højt opstablede brændestykker i prammen sad tidlig om morgenen de to børn og spiste brød og hindbær. Prammanden og hans medhjælper stagede sig frem, det gik med strømmen, i rask fart ned ad åen, gennem søerne, der syntes at lukke sig ved skov og ved siv, men altid var der dog gennemfart, om endogså de gamle træer hældede sig helt ud, og egetræerne strakte frem afskaldede grene, ligesom om de havde opsmøgede ærmer og ville vise deres knudrede, nøgne arme; gamle elletræer, som strømmen havde løsnet fra skrænten, holdt sig med rødderne fast ved bunden, og så ud ligesom små skovøer; åkander vuggede på vandet; det var en dejlig fart! - og så kom man til åleværket, hvor vandet brusede gennem sluserne; det var noget for Ib og Christine at se på!

Den gang var endnu hernelde hverken fabrik eller by, her stod kun den gamle avlsgård, og besætningen dér var ikke stor, vandets fald gennem slusen og vildandens

skrig, det var den gang den stadigste livlighed. - Da nu brændet var prammet om, købte Christines fader sig et stort knippe ål og en lille slagtet gris, der alt tilsammen i en kurv blev stillet agter ude på prammen. Nu gik det mod strømmen hjem, men vinden var med, og da de satte sejl til, var det lige så godt, som om de havde to heste for.

Da de med prammen var så højt oppe under skoven, at de lå ud for hvor manden, der hjalp med at pramme, havde kun et kort stykke hjem, så gik han og Christines fader i land, men pålagde børnene at forholde sig rolige og forsigtige, men det gjorde de ikke længe, de måtte se ned i kurven hvor ålene og grisen gemtes og grisen måtte de løfte på og holde den, og da de begge ville holde den, så tabte de den og det lige ud i vandet; der drev den på strømmen, det var en forfærdelig begivenhed.

Ib sprang i land og løb et lille stykke, så kom også Christine; "tag mig med dig!" råbte hun, og nu var de snart inde i buskene, de så ikke længer prammen eller åen; et lille stykke endnu løb de, så faldt Christine og græd; Ib fik hende op.

Kom med mig! "sagde han. "Huset ligger derovre!" men det lå ikke derovre. De gik og gik, over vissent løv og tørre nedfaldne grene, der knagede under deres små fødder; nu hørte de en stærk råben - de stod stille og lyttede; nu skreg en ørn, det var et fælt skrig, de blev ganske forskrækket, men foran dem, inde i skoven, voksede de dejligste blåbær, en utrolig mængde; det var alt for indbydende til ikke at blive, og de blev, og de spiste, og blev ganske blå om mund og kinder. Nu hørtes igen en råben.

"Vi får bank for grisen!" sagde Christine.

"Lad os gå hjem til vort!" sagde Ib; "det er her i skoven!" og de gik; de kom på en kørevej, men hjem førte den ikke, mørkt blev det, og angst var de. Den forunderlige stilhed rundt om afbrødes ved fæle skrig af den store hornugle eller lyd fra fugle, de ikke kendte; endelig stod de begge to fast i en busk, Christine græd, og Ib græd, og da de så havde grædt en stund, lagde de sig i løvet og faldt i søvn.

Solen var højt oppe, da de vågnede, de frøs; men oppe på højden tæt ved, skinnede solen ned mellem træerne, der kunne de varme sig, og derfra, mente Ib, måtte de kunne se hans forældre hus; men de var langt fra det, i en ganske anden del af skoven. De kravlede helt op på højden og stod på en skrænt ved en klar, gennemsigtig sø; fiskene i den stod i stime belyst af solstrålerne; det var så uventet hvad de så, og tæt ved var en stor busk fuld af nødder, ja endogså syv kløvser; og de plukkede, og de knækkede, og fik de fine kerner, der havde begyndt at sætte sig, - og så kom der endnu en overraskelse, en forskrækkelse. Fra busken trådte frem en stor gammel kone, hvis ansigt var så brunt og håret så glinsende sort; det hvide i hendes øjne skinnede ligesom på en morian; hun havde en bylt på nakken, og en knortekæp i hånden; hun var en taterske. Børnene forstod ikke straks, hvad hun sagde; og hun tog tre store nødder op af lommen, inde i hver lå de dejligste ting gemt, fortalte hun, det var ønskenødder.

Ib så på hende, hun var så venlig, og så tog han sig sammen og spurgte, om han måtte have de nødder, og konen gav ham dem og plukkede sig en hel lomme fuld af dem på busken.

Og Ib og Christine så med store øjne på de tre ønskenødder.

"Er der i den en vogn med heste for?" spurgte Ib.

"Der er en guldkaret med guldheste!" sagde konen.

"Så giv mig den!" sagde lille Christine, og Ib gav hende den og konen knyttede nødden ind i hendes halstørklæde.

"Er der inde i denne sådan et lille kønt halsklæde, som det Christine der har?" spurgte Ib.

"Der er ti halsklæder!" sagde konen, "der er fine kjoler, strømper og hat!"

"Så vil jeg også have den!" sagde Christine, og lille Ib gav hende også den anden nød; den tredje var en lille sort en.

"Den skal du beholde!" sagde Christine, "og den er også køn."

"Og hvad er der i den?" spurgte Ib.

"Det allerbedste for dig!" sagde taterkone.

Og Ib holdt fast på nødden. Kone lovede at føre dem på rette vej hjem, og de gik, men rigtignok i en ganske modsat retning, end de skulle gå, men derfor tør man ikke beskyldte hende for, at hun ville stjæle børn.

I den vildsomme skov mødte de skovløberen Chræn, han kendte Ib, og ved ham kom Ib med lille Christine hjem, hvor man var i stor angst for dem og tilgivelse fik de, skønt de havde begge fortjent et godt livfuld ris, først fordi de lod grisen falde i vandet, og dernæst fordi de var løbet deres vej.

Christine kom hjem på heden, og Ib blev i det lille skovhus; det første han der om

aftenen gjorde, var at tage frem nødden, der gemte "det allerbedste"; - han lagde den mellem døren og dørkarmen, klemte så til, nødden knak, men ikke kærne skabt var der at se, den var fyldt ligesom med snus eller muldjord; der var gået orm i den, som det kaldes.

"Ja, det kunne jeg nok tænke!" mente Ib, hvor skulle der, inde i den lille nød, være plads for det allerbedste! Christine får hverken fine klæder eller guldkaret ud af sine to nødder!"

Og vinteren kom, og det nye år kom.

Og der gik flere åringer. Nu skulle Ib gå til præsten og han boede langvejs borte. På den tid kom en dag prammanden og fortalte hos Ibs forældre, at lille Christine skulle nu ud at tjene for sit brød, og at det var en sand lykke for hende, at hun kom i de hænder, hun kom, fik tjeneste hos sådanne brave folk; tænk, hun skulle til de rige krofolk i Herning kanten, vesterpå; der skulle hun gå mor til hånde og siden, når hun skikkede sig og der var konfirmeret, ville de beholde hende.

Og Ib og Christine tog afsked fra hinanden: kærestefolkene blev de kaldt; og hun viste ham ved afskeden, at hun endnu havde de to nødder, som hun fik af ham, da de løb vild i skoven, og hun sagde, at hun i sin klædekiste gemte de små træsko, han som dreng havde skåret og foræret hende. Og så skiltes de.

Ib blev konfirmeret, men i sin moders hus blev han, for han var en flink træskosnider, og han passede godt om sommeren den lille avling, hans moder havde kun ham dertil, Ibs fader var død.

Kun sjældent, og det var da ved en postkarl eller en ålebonde, hørte man om Christine: det gik hende godt hos de rige krofolk og da hun var blevet konfirmeret, skrev hun til faderen brev med hilsen til Ib og hans moder; i brevet stod om seks nye særke og en dejlig klædning, Christine havde fået af husbond og madmor. Det var rigtignok gode tidender.

Foråret derefter, en smuk dag, bankede det på Ibs og hans moders dør, det var prammanden med Christine; hun var kommet i besøg på en dagstid; der var just en lejlighed til Them og igen tilbage, og den benyttede hun. Smuk var hun, som en fin frøken, og gode klæder havde hun, de var syet vel, og de passede til hende. I fuld stads stod hun, og Ib var i de daglige, gamle kæder. Han kunne slet ikke komme til mæle; vel tog han hendes hånd, holdt den så fast, var så inderlig glad, men munden kunne han ikke få på gang, det kunne lille Christine, hun talte, kun vidste at fortælle, og hun kyssede Ib lige på munden.

"Kender du mig ikke nok!" sagde hun; men selv da de var ene to og han endnu stod og holdt hende i hånden, var alt hvad han kunne sige alene det: "Du er blevet ligesom en fin dame! og jeg ser så pjusket ud! hvor jeg har tænkt på dig, Christine! og på gamle tider!"

Og de gik arm i arm op på åsen og så over Gudenå til Seishede med de store lyngbanker, men Ib sagde ikke noget, dog da de skiltes ad, var det klart for ham, at Christine måtte blive hans kone, de var jo fra små kaldt kærestefolk, de var, syntes han, et forlovet par, uagtet ingen af dem selv havde sagt det.

Kun nogle timer endnu kunne de være sammen, for hun skulle igen til Them, hvorfra tidlig næste morgen vognen kørte tilbage vesterpå. Faderen og Ib fulgte med til Them, det var klart måneskin, og da de kom der, og Ib endnu holdt Christines hånd, kunne han ikke slippe den, hans øjne de var så klare, men ordene faldt kun småt, men det var hjerteord hvert eneste et: "Er du ikke blevet for fint vant," sagde han, "og kan du finde dig i at leve i vor mors hus med mig som ægtemand, så bliver vi to engang mand og kone! - - men vi kan jo vente lidt!"

"Ja, lad os se tiden an, Ib!" sagde hun; og så trykkede hun hans hånd og han kyssede hende på hendes mund. "Jeg stoler på dig, Ib!" sagde Christine, "og jeg tror, at jeg holder af dig! men lad mig sove på det!"

Og så skiltes de ad. Og Ib sagde til prammanden, at han og Christine var nu så godt som forlovede, og prammanden fandt, at det var, som han altid havde tænkt om det; og han fulgte hjem med Ib og sov der i seng med ham, og der taltes så ikke mere om forlovelsen.

Et år var gået; to breve var vekslet mellem Ib og Christine; "trofast til døden!" stod der ved underskriften. En dag trådte prammanden ind til Ib, han havde hilsen til ham fra Christine; hvad mere han havde at sige, gik det lidt langsomt med, men det var det, at det gik Christine vel, mere end vel, hun var jo en køn pige, agtet og afholdt. Kromandens søn havde været hjemme på besøg; han var ansat ved noget stort i København, ved et kontor: han syntes godt om Christine, hun fandt ham også efter sit sind, hans forældre var nok ikke uvillige, men nu lå det dog Christine på hjertet, at nok Ib tænkte så meget på hende, og så havde hun betænkt at skyde lykken fra sig, sagde prammanden.

Ib sagde i førstningen ikke et ord, men han blev lige så hvid som et klæde, rystede lidt med hovedet, og så sagde han: "Christine må ikke skyde sin lykke fra sig!" "Skriv hende det par ord til!" sagde prammanden.

Og Ib skrev også, men han kunne ikke ret sætte ordene sammen, som han ville, og han slog streg over og han rev itu, - men om morgenen var der et brev i stand til lille Christine, og her er det!

- "Det brev, du har skrevet til din fader, har jeg læst og ser, at det går dig vel i alle måder, og at du kan få det endnu bedre! Spørg dit hjerte ad, Christine! og tænk vel over, hvad du går ind til, om du tager mig; det er kun ringe, hvad jeg har. Tænk ikke på mig, og hvordan jeg har det, men tænk på dit eget gavn! Mig er du ikke bundet til

ved løfte, og har du i dit hjerte givet mig et, så løser jeg dig fra det. Alverdens glæde være over dig, lille Christine! Vorherre har vel trøst for mit hjerte!

Altid din inderlige ven,
Ib."

Og brevet blev afsendt og Christine fik det.

Ved mortensdagstid blev der lyst fra prædikestolen for hende, i kirken på heden og ovre i København, hvor brudgommen var, og derover rejste hun med sin madmoder, da brudgommen, for sine mange forretningers skyld, ikke kunne komme så langt over i Jylland. Christine var efter aftale truffet sammen med sin fader i landsbyen Funder, som vejen går igennem, og som var ham det nærmeste mødested; der tog de to afsked. Derom kom til at falde et par ord, men Ib sagde ikke noget; han var blevet så eftertænksom, sagde hans gamle mor; ja eftertænksom var han, og derfor randt ham i tanke de tre nødder, han som barn fik af taterkonen og gav Christine de to af, det var ønskenødder, i hendes den ene lå jo en guldkaret med heste, i den anden de dejligste klæder; det slog til! al den herlighed fik hun nu ovre i kongens København! for hende gik det i opfyldelse - ! for Ib var der i nødden kun den sorte muld. "Det allerbedste" for ham, havde taterkonen sagt, - jo, også det gik i opfyldelse, den sorte muld var ham det bedste. Nu forstod han tydeligt, hvad konen havde ment: I den sorte jord, i gravens gemme, der var det ham det allerbedste!

Og der gik åringer, - ikke mange, men lange, syntes Ib; de gamle krofolk døde bort, den ene kort efter den anden; al velstanden, mange tusinde rigsdaler gik til sønnen. Ja, nu kunne Christine få guldkaret og fine klæder nok.

I to lange år, som fulgte, kom ikke brev fra Christine, og da så faderen fik et, var det slet ikke skrevet i velstand og fornøjelse. Stakkels Christine! hverken hun eller hendes mand havde vidst at holde måde med rigdommen, den gik, som den kom, der var ingen velsignelse ved den, for de ville det ikke selv.

Og lyngen stod i blomster, og lyngen tørrede hen; sneen havde mange vintre føget over Seishede, over åsen hvor Ib boede i læ; forårssolen skinnede og Ib satte ploven i jorden, da skar den, som han troede, hen af en flintesten, der kom ligesom en stor sort høvlspån op over jorden, og da Ib tog på den, mærkede han, at det var et metal, og hvor ploven havde skåret ind i det, skinnede det blankt. Det var en tung, stor armring af guld fra hedenold; kæmpegraven var blevet jævnet her, dens kostelige smykke fundet. Ib viste det til præsten, der sagde ham, hvad herligt det var, og derfra gik Ib med det til herredsfogden, der gav indberetning derom til København og rådede Ib selv at overbringe det kostelige fund.

"Du har fundet i jorden det bedste, du kunne finde!" sagde herredsfogden.

"Det bedste!" tænkte Ib. "Det allerbedste for mig - og i jorden! så havde taterkvinden dog også ret med mig, når det var det bedste!"

Og Ib gik med smakken fra Århus til kongens København; det var som en rejse over verdenshavet for ham, som kun havde sat over Gudenå. Og Ib kom til København. Værdien af det fundne guld blev udbetalt ham, det var en stor sum: seks hundrede rigsdaler. Der gik i det store, vildsomme København Ib fra skoven ved Seishede.

Det var netop aftenen før han ville med skipperen tilbage til Århus, da han forvildede sig i gaderne, kom i en ganske anden retning end den han ville, og var, over Knippelsbro, kommet til Christianshavn i stedet for ned mod volden ved Vesterport! Han styrede ganske rigtigt vesterpå, men ikke derhen hvor han skulle. Der var ikke et menneske at se på gaden. Da kom der en lille bitte pige ud fra et fattigt hus; Ib talte til hende om vejen, han søgte; hun studsede, så op på ham og var i heftig gråd. Nu var hans spørgsmål, hvad hun fejlede, hun sagde noget, som han ikke forstod, og idet de begge var lige under en lygte, og lyset fra den skinnede hende lige ind i ansigtet, blev han ganske underlig, for det var livagtig lille Christine han så, ganske, som han huskede hende fra de begge var børn.

Og han gik med den lille pige ind i det fattige hus, op ad den smalle, slidte trappe, højt op til et lille, skråt kammer under taget. Der var en tung, kvalm luft derinde, intet lys tændt; henne i krogen sukkede det og drog vejret trangt. Ib tændte en svovlstik. Det var barnets moder, som lå på den fattige seng.

"Er der noget, jeg kan hjælpe Eder med!" sagde Ib. "Den lille fik mig fat, men jeg er selv fremmed her i staden. Er her ingen naboer eller nogen, jeg kan kalde på!" - og han løftede hendes hoved.

Det var Christine fra Seis hede.

I åringer var derhjemme I Jylland hendes navn ikke blevet nævnt, det ville have rørt op i Ibs stille tankegang, og det var jo ikke heller godt, hvad rygter og sandheden meldte, at de mange penge, hendes mand fik i arv fra hans forældre, havde gjort ham overmodig og vildsom; sin faste stilling havde han opgivet, rejst et halvt år i fremmede lande, kommet tilbage og gjort gæld og dog flankeret; mer og mer hældede vognen og til sidst væltede den. De mange lystige venner fra hans bord sagde om ham, at han fortjente det, som det gik ham, han havde jo levet som en gal mand! - Hans lig var en morgen fundet i kanalen i slotshaven.

Christine gik med døden i sig; hendes yngste lille barn, kun nogle uger gammelt,

båret i velstand, født i elendighed, var alt i graven, og nu var det så vidt med Christine, at hun lå dødssyg, forladt, på et usselt kammer, usselt, som hun kunne have tålt det i sine unge år på Seishede, men nu bedre vant, ret følte elendigheden af. Det var hendes ældste, lille barn, også en lille Christine, der led nød og sult med hende, og som havde fået Ib derop.

"Jeg er bange, jeg dør fra det stakkels barn!" fremsukkede hun, "hvor i verden skal hun så hen!" - mere kunne hun ikke sige.

Og Ib fik igen en svovlstik tændt og fandt en stump lys, den brændte og lyste i det usle kammer.

Og Ib så på den lille pige og tænkte på Christine i unge dage; for Christines skyld kunne han være god mod dette barn, som han ikke kendte. Den døende så på ham, hendes øjne blev større og større - ! kendte hun ham? Ikke vidste han det, ikke et ord hørte han hende sige.

Og det var i skoven ved Gudenå, nær Seishede; luften var grå, lyngen stod uden blomster, vestens storme drev det gule løv fra skoven ud i åen og hen over heden hvor græstørhuset stod, hvor fremmede folk boede; men under åsen, godt i læ bag høje træer stod det lille hus, hvidtet og malet; inde i stuen brændte i kakkelovnen klynetørvene, inde i stuen var solskin, der strålede fra to barneøjne, forårets lærkeslag lød i talen fra dets røde, leende mund; der var liv og lystighed, lille Christine var der; hun sad på Ibs knæ; Ib var hende fader og moder, de var borte, som drømmen er det for barnet og for den voksne. Ib sad i det nette, pyntelige hus, en velhavende mand; den lille piges moder lå på de fattiges kirkegård ved kongens København.

Ib havde penge på kistebunden, sagde de, guld fra muld, og han havde jo også lille Christine.

